

Hladno zatočišče pred hudo vročino

Vreme in razmere v gorah v meteorološkem poletju 2013

Besedilo: Miha Pavšek¹ in Miha Demšar²

Letošnje poletje si bomo zapomnili po dveh izrazitih vročinskih valih, ko so v večjem delu Slovenije vročinski rekordi padali kot za stavo. Tako je bila na postaji letališče Cerklje zabeležena tudi absolutna najvišja temperatura v Sloveniji, in sicer 40,6 °C. V takšnih razmerah pa so gore prijetno in hladno zatočišče pred hudo dolinsko vročino.

Minulo poletje bomo vnovič pomnili po tem, da je bilo eno najtoplejših. In to kljub temu da se ni začelo in končalo nič kaj obetavno! Oba vročinska vala sta povzročila, da so bile v tistih dneh višave oblegane precej bolj, kot smo vajeni. Vendarle pa se je večina obiskovalcev še isti dan vrnila v svoja bivališča oziroma v višinski pas, kjer vladajo vroči dnevi, ko najvišja dnevna temperatura zraka doseže ali preseže 30-stopinjski prag. In teh se je tam spodaj tudi letos nabralo kar precej – v prestolnici so jih naštel 35, drugod po Ljubljanski kotlini in v vzhodni polovici države pa okrog 30. Kar 16 takih dni je bilo v sicer bolj svežih Ratečah.

Celotno meteorološko poletje je temperaturno močno preseglo dolgoletno povprečje. Po nižinah je bilo temperaturno marsikje med prvo peterico v zadnjih 150 letih, v Ratečah pa celo drugo najtoplejše po letu 1948, odkar so tam meritve. Večinoma je bila

povprečna temperatura zraka od 2 do 3 stopinje Celzija višja kot običajno, le v visokogorju (in na obali, kjer je poskrbela za to morska voda ...) je bil odklon nižji, a še vedno pozitiven. Sonce nam je svetilo nad glavami – kadar smo bili predolgo na soncu, se je zdelo, da že kar v glavo – za dobro petino bolj, kot smo navajeni. Zato pa je bilo padavin skoraj pol manj od dolgoletnega povprečja. Če potegnemo črto, je bilo letošnje poletje sončnega vremena opazno več kot v dolgoletnem povprečju, zato ne čudi, da ga bomo pomnili kot enega najbolj sončnih. To pa še ne pomeni, da smo morali potegniti črto oziroma narediti križ čez naše hribe oziroma gore! Bilo je kar nekaj takih dni, ko so bile prenaseljene ...

Začetek poletja je bil vse prej kot poleten, saj smo bili nekaj prvih junijskih dni pod vplivom višinskega jedra hladnega zraka. To je (po)skrbelo za pretežno oblačno vreme s pogostimi padavinami in povsem zimskimi razmerami v visokogorju, saj je nad 2000 metri padlo nekaj novega snega. Na Kredarici je merila 2. junija skupna

višina snežne odeje še zavidljivih 260 centimetrov. Na splošno je bilo v prvi junijski dekadi v naših hribih precej padavin, v drugi pa se je vreme ustalilo oziroma stabiliziralo, kot radi rečejo meteorologi. Sonce je prevladovalo in prispevalo k postopnemu ogrevanju. Sredi meseca nas je že obiskal prvi vročinski val, pa tudi v gorah so vladale povsem poletne razmere. Temperature na 1500 metrih so bile prek 25 °C, na 2500 metrih pa vse do 15 °C.

Do začetka zadnjega junijskega tedna je vreme še nekako zdržalo, potem pa nas je zajela izrazito hladna fronta z nevihtami. Temperature so hipoma padle za več kot 10 °C, v visokogorje pa se je za nekaj dni vrnila zima. Na Kredarici so tudi 25. junija dobili nekaj centimetrov novega snega, skupna višina je bila še vedno 70 cm. V desetih dneh s sneženjem je tam v celotnem mesecu padlo kar 42 centimetrov novega snega! Sicer junija pod 2000 metri ni nikjer snežilo.

V prvi polovici julija se je vreme precej spreminjalo in po tipu bolj spominjalo na aprilsko, le da je bilo precej bolj toplo oziroma vroče. Po dopoldanskem soncu so čez dan pogosto zrasli kopasti oblaki, nastajale so nevihte. Šele 5. julija je na Kredarici skopnel sneg, kar se praviloma zgodi v drugi polovici junija. Zato pa je v drugi polovici julija nastopil drugi vročinski val, ki je trajal v nižinah, večinoma brez prekinitve, vse od 22. julija do 9. avgusta. V tem času so se temperature

¹ Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU.

² Urad za meteorologijo, Agencija RS za okolje.

Preglednica 1. Povprečna temperatura (°C) in količina padavin (mm) v meteorološkem poletju 2013 ter primerjava s povprečjem obdobja 1991–2010.

Vir: Arhiv Urada za meteorologijo Agencije RS za okolje.

Postaja (nadmorska višina)	Povprečna T	Odklon T	Padavine	Indeks padavin glede na povprečje 1991–2010
Rateče (864 m)	17,4	1,1	214	48
Vojsko (1067 m)	16,3	0,8	272	55
Vogel (1535 m)	14,0	1,0	288	47
Krvavec (1740 m)	12,5	1,0	321	69
Kredarica (2514 m)	6,7	0,4	355	56



na 1500 metrih povzpele do 28 °C, medtem ko so bile na 2500 metrih tik pod dvajsetico! Omeniti velja še izrazito nevihtno fronto, ki je 29. julija z viharnimi sunki prepihala skoraj vso Slovenijo. Moč vetra je bilo še posebej občutiti v gorah, saj so bili maksimalni sunki prek 100 km/h. Zanimivo je, da julija v naših gorah ni snežilo, kar se zgodi sila redko.

Prva dekada avgusta je poleg hude vročine minila v znamenju suhega in zelo sončnega vremena. Ekstremno vroče vreme se je končalo 9. avgusta s prehodom hladne fronte, ko so se povprečne temperature spustile za več kot pet stopinj. V drugi dekadi smo imeli še vedno večinoma sončno vreme z za obisk gora prijetnimi temperaturami. V zadnji dekadi avgusta se je tip vremena zamenjal, saj so nad nas vedno znova prihajale vremenske fronte, ki so gore pogosto zavile v oblake, padavine pa so bile v vzpetem svetu prisotne skoraj vse dni. Temperature so se že toliko spustile, da so bili najvišji vrhovi deležni prve snežne pošiljke, ki pa je v nekaj urah skopnela, saj so bile temperature še vedno nad lediščem. Prve jesenske dni nas je narava hitro prizemljila z obilno močjo.

Povzetek letošnjega vremenskega poletja v gorah bi lahko bil – nekoliko

prehladen začetek in zelo toplo oziroma v mejah dolgoletnega povprečja sledeče nadaljevanje. Povprečne temperature zraka v gorskem svetu so bile previsoke od pol do stopinje Celzija. Očiten je bil zlasti vodni primanjkljaj, saj je na nekaterih območjih padla le okrog polovica povprečnih padavin, zaradi visokih temperatur pa je bilo intenzivno izhlapevanje. Suša ni povzročila le slabe dolinske košnje, temveč tudi slabo višinsko pašo, presahnil je marsikateri izvir, na srečo pa ne tisti, ki jih napaja sneg. Živahnejši kot običajno so bili skalni podori, ki so poškodovali cesto na Mangartsko sedlo, markirano planinsko pot Mlinarica–sedlo Planja in sedlo Planja–Razor. Razplamtel se je velik gozdni požar na Rogatcu, precej večji pa je bil v sosednji Reklanski dolini, kjer so potrebovali več tednov, da so ga obvladali. Zaradi obilice snega v zadnji zimi se je to poletje navkljub občasni hudi vročini sorazmerno dobro obdržal Triglavski ledenik, natančneje sklenjeno snežišče, ki je vse do konca talilne sezone skrivalo svoje ledeno jedro. Po 13 letih so ga znova premerili v globino, ki pa nikjer ni presegla osem metrov. Vsekakor je to več, kot so pričakovali, saj je bila največja globina ob zadnjih meritvah leta 2000 natančno 9,5 m. 

Ostanki snega sredi poletja pod Viševnikom
Foto: Miha Pavšek

Odprta nova planinska pot na Razor

Planinska pot na Razor, 2601 m, s sedla Planja, 2349 m, v Julijskih Alpah je ponovno odprta. Kot je znano, je bila od začetka julija zaradi večjega odloma na vrhu zaprta in jo je bilo treba prestaviti na varnejšo lokacijo. Zato je bilo treba pridobiti soglasja lastnika zemljišča Občine Bovec, TNP, Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine ter Agencije RS za okolje. Planinsko društvo Radovljica je vsa soglasja pridobilo, tako da so z deli lahko začeli. Septembra sta Komisija za planinske poti in Planinsko društvo Radovljica ob pomoči helikopterja Slovenske vojske, ki je na greben Razorja ponesel približno 300 kilogramov materiala in opreme ter markaciste PZS, očistila spodnji, gruščnati del poti ter zadnji del proti vrhu in ju na novo markirala. Osrednji del, prehod vertikale v kaminu, je opremljen z jeklenico in lestvenimi klini. Ta del je zelo zahteven, v njem pa je nujna uporaba plezalnega pasu, samovarovalnega kompleta in zaščitne čelade. (vh)